

ГАДААД ХУДАЛДААНЫ САРЫН ТОЙМ

2015 оны 7 дугаар сар

Гадаад худалдааны эргэлт: \$5,021.7 сая

Мөнгөн дүн тайлант хугацааны эцэст 5,021.7 сая ам.долларт хүрч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 17.5%-иар буюу 1,066.9 сая ам.доллараар буурсан. Үүнд экспорт 127.6 сая ам.доллараар, импорт 939.2 сая ам.доллараар тус тус буурсан нь нөлөөлөв.

Хөрш орнуудтай хийсэн худалдааг авч үзвэл, нийт бараа эргэлтийн 60.1% буюу 3,205.2 сая ам.долларын худалдааг БНХАУ улстай, 12.0% буюу 639.6 сая ам.долларын худалдааг ОХУ-тай тус тус хийсэн байна. БНХАУ-тай хийсэн худалдаа өнгөрсөн оны мөн үеэс 12.5%-иар, ОХУ-тай хийсэн худалдаа 32.2%-иар буурчээ.

Гадаад худалдааны нийт тэнцэл: \$604.0 сая

Мөнгөн дүн 2015 оны эхний 7 сарын байдлаар гадаад худалдааны тэнцлийн алдагдал өнгөрсөн оны мөн үеэс 811.6 сая ам.доллараар буурснаар 604.0 сая ам.долларын ашигтай гарлаа. Энэ нь экспорт 4.3%-иар буурсан ч импорт түүнээс өндөр дүнгээр буюу 29.8%-иар буурсантай холбоотой байна.

Экспорт, импортын жилийн өсөлтийн зөрүүг 3 сарын гулсах дунджаар (moving average) авч үзвэл сүүлийн жилүүдэд байнгын бууралттай байсан. Гэвч 2014 оны эхнээс экспортын өсөлт нэмэгдэж, импортын өсөлт буурсан тул жилийн өсөлтийн зөрүү нэмэгдсэн. 2015 он гарсаар зэсийн баяжмалын экспортын нөлөө тогтворжиж, барааны эргэлтийн өсөлт буурсан.

Валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл: \$738.2 сая

Валютаар төлбөр тооцоог нь гүйцэтгэсэн худалдааны тэнцэл нь төгрөгийн валюттай харьцах ханшид нөлөөлдөг суурь үзүүлэлт юм. Сүүлийн 2 жилийн хугацаанд тогтмол алдагдалтай байсан валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл 2014 оны сүүлийн хагасаас эхлэн тогтмол ашигтай гарч байна. 2015 оны эхний 7 сарын гүйцэтгэлээр 738.2 сая ам.долларын ашигтай буюу өнгөрсөн оны мөн үеэс 777.2 сая ам.доллараар сайжирсан үзүүлэлттэй байна. Үүнд валютын төлбөртэй импорт 31.1%-иар буурсан нь нөлөөлсөн.

Гадаад худалдааны нөхцөл: 1.492 (Туршилт тооцоо)

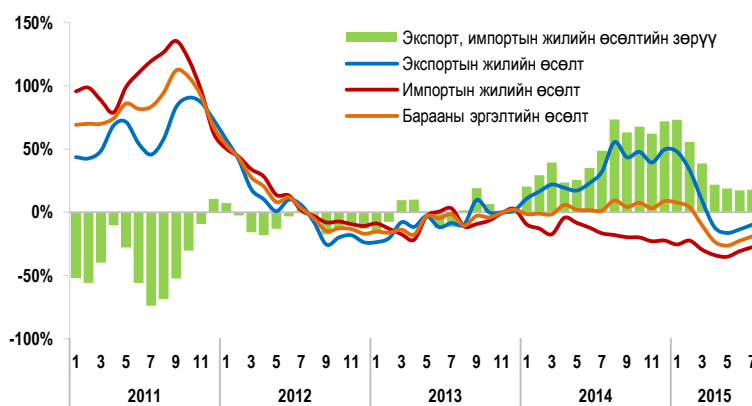
2015 оны 7 дугаар сарын байдлаар гадаад худалдааны нөхцөлийн индекс өмнөх оны мөн үеэс 14.2%-иар, өмнөх сараас 14.7%-иар буурч 1.492-д хүрлээ.

Гадаад худалдааны нөхцөл ийнхүү өөрчлөгдөхөд экспортын үнийн индекс өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 14.8%-иар, импортын үнийн индекс 0.7%-иар тус тус буурсан нь нөлөөлсөн байна. Экспортын үнийн бууралтанд төмрийн хүдэр, түүхий нефтийн хилийн дундаж үнийн бууралт голлон нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт 1. Гадаад худалдааны гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	Эхний 7 сар			Өөрчлөлт			
	2015	2014	2013	2015/2014		2014/2013	
				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь
Эргэлт	5 021,7	6 088,6	6 038,7	(1 066,9)	-17,5%	49,9	0,8%
Экспорт	2 812,8	2 940,5	2 353,6	(127,6)	-4,3%	586,8	24,9%
Импорт	2 208,8	3 148,1	3 685,0	(939,2)	-29,8%	(536,9)	-14,6%
Тэнцэл	604,0	(207,6)	(1 331,4)	811,6		1 123,8	-84,4%

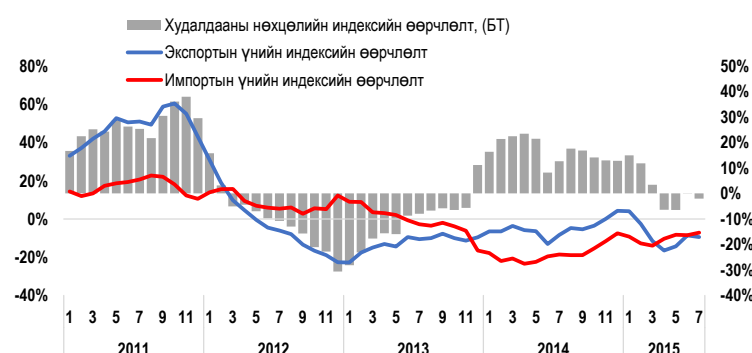
Дүрслэл 1. Экспорт, импортын өсөлтийн хурд /3 сарын гулсах дунджаар/

Дүрслэл 2. Валютын төлбөртэй худалдаа

Дүрслэл 3. Худалдааны нөхцөлийн индексийн өөрчлөлт /3 сарын гулсах дунджаар/

Бүтэц: 85% + 15%

Ашигт малтмалын бүтээгдэхүүний нийт экспортод эзлэх хувь өнгөрсөн оны түвшинд хадгалагдаж нийт экспортын 85%-ийг бүрдүүлэв.

Чулуун нүүрс, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдэр ба баяжмал, боловсруулаагүй нефть гэсэн голлох 4 түүхий эдийн экспорт ашигт малтмалын экспортын 87%, нийт экспортын 74%-ийг тус тус эзэлж байна.

Түүнчлэн энэ 4 бүтээгдэхүүний ашигт малтмалын экспортод эзлэх хувь 3 нэгж хувиар, нийт экспортод эзлэх хувь 4 нэгж хувиар тус тус буурсан байна.

Өсөлт: -4.3%

Экспорт өнгөрсөн оны мөн үеэс 4.3%-иар буурсан бөгөөд уг бууралтын 5.2%-ийг ашигт малтмалын экспортын бууралт бүрдүүлжээ. Гол нэрийн бүтээгдэхүүний ангиллаар авч үзвэл зэсийн баяжмалын экспортын өсөлт нь уг бүлгийг 7%-иар өсөхөд нөлөөлсөн бол чулуун нүүрс, төмрийн хүдэр, боловсруулаагүй нефтийн экспорт өнгөрсөн оны мөн үеэс харгалзан 29%, 44%, 38%-иар буурсан нь уг бүлгийн өсөлтийг 16%-иар бууруулжээ. Бусад бараа бүтээгдэхүүний экспорт өсөхөд машин механик тоног төхөөрөмжийн дахин экспорт болон тунгаасан зэсийн экспорт голлон нөлөөлсөн.

Өөрчлөлт

Экспортын бүтээгдэхүүн тоо хэмжээний өсөлтөөс шалтгаалж 222.6 сая ам.доллараар өссөн бол үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалж 350.2 сая ам.доллараар буурснаар нийт дүнгээр 127.6 сая ам.доллараар буурсан байна.

Бүлэг тус бүрээр авч үзвэл ашигт малтмалын экспортын хувьд зэсийн баяжмал, боловсруулаагүй нефть, алтны тоо хэмжээ өссөнөөс шалтгаалж экспорт 145 сая ам.доллараар өссөн бол чулуун нүүрсний экспортын тоо хэмжээ буурсан, мөн чулуун нүүрс, төмрийн хүдэр, боловсруулаагүй нефтийн үнэ буурснаас шалтгаалж экспорт 299 сая ам.доллараар буурсан байна.

Ямааны угаасан ноолуурын тоо хэмжээ өссөн ч үнэ буурснаар уг бүлгийн экспорт 33.1 сая ам.доллараар буурсан. Харин бусад экспортын бүтээгдэхүүний хувьд үнэ болон тоо хэмжээ өссөнөөр өмнөх оны мөн үеэс 59.8 сая ам.доллараар өссөн байна.

Дэлхий зах зээл дээрх түүхий эдийн үнэ

Алтны дэлхийн зах зээл дээрх үнэ 2015 оны 7 дугаар сарын 31-ний байдлаар унц тутамд 1,095.8-д хүрснээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 14.6%-иар, өмнөх сараас 6.5%-иар буурсан байна.

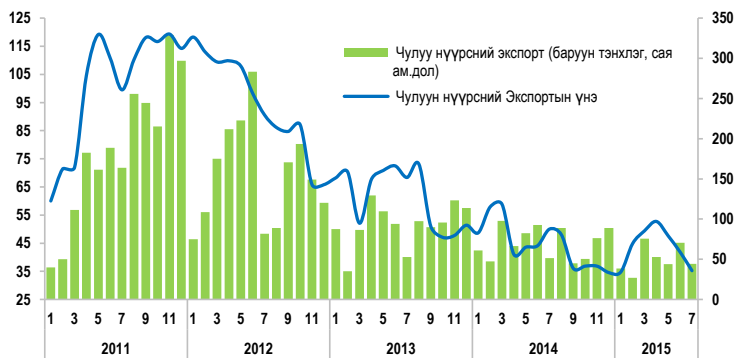
А зэрэглэлийн цэвэршүүлсэн зэс болон төмрийн хүдрийн үнэ 2015 оны 7 дугаар сарын 31-ний байдлаар харгалзан 5,221.5, 55.0 ам.долларт хүрч өнгөрсөн сарын мөн үеэс 9.3%, 9.8%-иар, өмнөх жилийн мөн үеэс 26.8%, 42.2%-иар тус тус буурчээ.

Хүснэгт 2. Экспортын барааны гүйцэтгэл (сая ам.доллар)

	2015			2014			Өөрчлөлт		
	Тоо/хэм (мян.тн,кг)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян.тн,кг)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	% 2
1. Ашигт малтмал	2 394	85%		2 549	87%		(154)	↓ -6%	-5.2%
Чулуун нүүрс	8 114	353	13%	10 375	499	17%	(146)	↓ -29%	-6%
Зэсийн баяжмал	784	1 353	48%	704	1 186	40%	167	↑ 14%	7%
Төмрийн хүдэр/баяж.	2 676	135	5%	3 072	240	8%	(105)	↓ -44%	-4%
Боловсруулаагүй нефть	4 504	234	8%	3 781	380	13%	(146)	↓ -38%	-6%
Цайрын хүдэр ба баяж.	65	81	3%	53	58	2%	24	↑ 41%	1%
Мөнгөжөөгүй алт	4 636	180	6%	3 167	132	4%	48	↑ 36%	2%
Жонш, лейцит, нефелинт	162	38	1%	177	39	1%	(2)	↓ -4%	0%
Молибдений хүдэр/баяж	3	20	1%	2	14	0%	6	↑ 39%	0%
2. Ноос, ноолуур	199,3	7%		232,3	8%		(33)	↓ -14%	-1,1%
Ямааны угаа.ноолуур	4 506	179	6%	3 654	203	7%	(23,6)	↓ -12%	-1%
Ямааны сам.ноолуур	261	20	1%	296	29	1%	(9,5)	↓ -32%	-4%
3. Бусад	219	8%		160	5%		60	↑ 37%	2,0%
Нийт дүн	2 813			2 940			(127,6)	↓ -4,3%	

% - Бүлгийн өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to the growth)
% 2 - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to the growth)

Дүрслэл 4. Чулуун нүүрсний экспорт, зах зээлийн үнэ (ам.доллар)

Хүснэгт 3. Экспортын барааны өөрчлөлт (сая ам.доллар)

	Тоо хэмжээний өөрчлөлт	%	Үнийн өөрчлөлт	%	Нийт өөрчлөлт	%
1. Ашигт малтмал	145		(299)		(154)	
Чулуун нүүрс	(109)	-74%	(37)	-26%	(146)	-29%
Зэсийн баяжмал	134	80%	33	20%	167	14%
Төмрийн хүдэр ба баяжмал	(31)	-29%	(74)	-71%	(105)	-44%
Боловсруулаагүй нефть	73	50%	(219)	-150%	(146)	-38%
Цайрын хүдэр ба баяжмал	13	54%	11	46%	24	41%
Мөнгөжөөгүй алт	61	129%	(14)	-29%	48	36%
Жонш, лейцит, нефелинт	(3)	208%	2	-108%	(2)	-4%
Молибдений хүдэр ба баяжмал	7	120%	(1)	-20%	6	39%
2. Ноос, ноолуур	43,9		(77,0)		(33,1)	
Ямааны угаасан ноолуур	47,4	201%	(71,0)	-301%	(23,6)	-12%
Ямааны самнасан ноолуур	(3,4)	36%	(6,0)	64%	(9,5)	-32%
3. Бусад	34	56%	26	44%	59,8	37%
Нийт	222,6		(350,2)		(127,6)	

Дүрслэл 5. Дэлхийн зах зээл дээрх алт, цайр, зэсийн үнийн динамик

Бүтэц: 29% + 37% +14% +19%

Оны эхний 7 сарын байдлаар нийт импортын 29%-ийг хэрэглээний бүтээгдэхүүн, 37%-ийг хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн, 19%-ийг нефтийн бүтээгдэхүүн тус тус бүрдүүлж байна.

Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний нийт импортод эзлэх хувь өнгөрсөн оны мөн үеэс 5 нэгж хувиар буурсан бол хэрэглээний бүтээгдэхүүн 3 нэгж хувиар өссөн байна.

Өсөлт: -29.8%

Импортын бууралтыг ерөнхий ангиллаар задалвал хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний бууралт 15%-ийг, хэрэглээний бүтээгдэхүүний бууралт 6%-ийг, нефтийн бүтээгдэхүүний бууралт 7%-ийг тус тус тайлбарлаж байна.

Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт өмнөх оноос 37%-иар буюу 487 сая ам.доллараар, хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт 22%-иар буюу 179 сая ам.доллараар, нефтийн бүтээгдэхүүний импорт 36%-иар буюу 236 сая ам.доллараар буурсан нь нийт импортийг 29.8%-иар буюу 939 сая ам.доллараар буурахад голлон нөлөөлжээ.

Задаргаа

Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт өнгөрсөн оны мөн үеэс 22%-иар буюу 179 сая ам.доллараар буурахад түргэн эдэлгээтэй хэрэглээний бүтээгдэхүүн 17%-иар буюу 72 сая ам.доллараар, удаан эдэлгээтэй хэрэглээний бүтээгдэхүүн 27%-иар буюу 107 сая ам.доллараар буурсан нь нөлөөлжээ. Түргэн эдэлгээтэй бүтээгдэхүүний импорт буурахад хүнсний бүтээгдэхүүн, ялангуяа сахар, какао, шоколад болон ундаа, сүү, сүүн бүтээгдэхүүний импортын бууралт голлон нөлөөлсөн. Хэрэглээний барааны импортын 3 сарын гулсах дунджаар тооцсон жилийн өсөлт тайлант хугацааны эцэст сөрөг тэмдэгтэй 20%-д хүрсэн /Дүрслэл 7/. 2014 оны эхний хагаст хэрэглээний барааны импортын өсөлт тогтмол байсан бол 6-р сараас эхлэн буурчээ.

Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт буурахад машин, механизм, тоног төхөөрөмж, түүний эд анги 41%-иар буюу 293 сая ам.доллараар буурсан нь голлон нөлөөлсөн. Түүнчлэн барилгын материалын импорт 34%-иар буюу 154 сая ам.доллараар буурсан байна.

Аж үйлдвэрлэлийн орцын импорт 13%-иар буюу 45 сая ам.доллараар буурсан. Уг бууралтыг бусад аж үйлдвэрлэлийн зориулалттай орцын бүтээгдэхүүн бүрдүүлж байна.

Нефтийн бүтээгдэхүүний импорт 36%-иар буюу 236 сая ам.доллараар буурсан. Нефтийн импорт тоо хэмжээний хувьд 4%-ийн өсөлттэй байсан ч хилийн үнийн бууралтаас шалтгаалан нийт дүнгээр ийнхүү буурсан байна.

Нефтийн бүтээгдэхүүний хилийн үнэ 2013 оны төгсгөлөөс эхлэн тогтмол буурсан ба 2015 оны 2-р сард 2010 оноос хойшхи хамгийн доод түвшиндээ хүрсэн. Харин 2015 оны 3-р сараас эхлэн эргэн өсч, 7-р сарын байдлаар тонн тутамд 680.1 ам.доллар байна.

Хүснэгт 4. Импортын барааны гүйцэтгэл (сая ам.доллар)

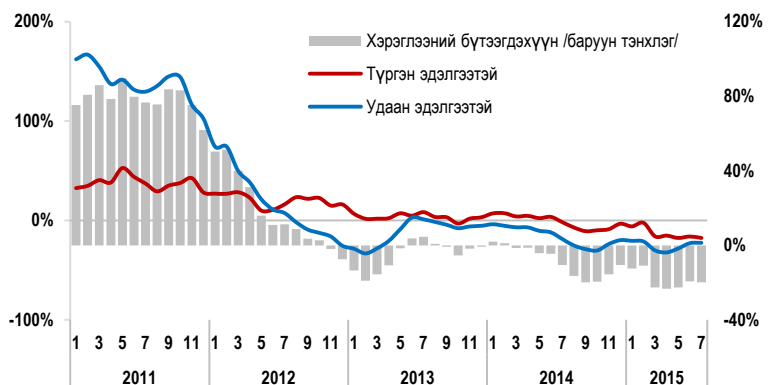
Төрөл	2015		2014		Өөрчлөлт			
	Дүн	%	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	%	%2
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн	643	29%	822	26%	(179)	-22%		-6%
Түргэн эдэлгээтэй	359	16%	431	14%	(72)	-17%	-9%	-2%
Хүнс	246	11%	298	9%	(52)	-17%	-6%	-2%
Эм, тариа	41	2%	47	1%	(5)	-11%	-1%	0%
Бусад түргэн эдэлгээтэй бараа	72	3%	87	3%	(15)	-17%	-2%	0%
Удаан эдэлгээтэй	284	13%	391	12%	(107)	-27%	-13%	-3%
Гутал, хувцас, цүнх	26	1%	33	1%	(7)	-21%	-1%	0%
Гэр ахуйн цах хэрэгсэл ба төвицлэг	57	3%	77	2%	(21)	-27%	-3%	-1%
Авто машин, түүний сэлбэг хэрэгсэл	163	7%	236	7%	(72)	-31%	-9%	-2%
Бусад удаан эдэлгээтэй бараа	39	2%	45	1%	(7)	-15%	-1%	0%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	823	37%	1 310	42%	(487)	-37%		-15%
Машин, механик тоног төхөөрөмж, эд анги	419	19%	712	23%	(293)	-41%	-22%	-9%
Суудлаас бусад тээврийн хэрэгсэл, эд анги	74	3%	192	6%	(119)	-62%	-9%	-4%
Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	346	16%	520	17%	(174)	-33%	-13%	-6%
Барилгын материал	296	13%	449	14%	(154)	-34%	-12%	-5%
Хөрөнгө оруулалтын бусад бараа	108	5%	148	5%	(40)	-27%	-3%	-1%
Аж үйлдвэрлэлийн орц	311	14%	355	11%	(45)	-13%		-1%
Хүнсний орц	18	1%	23	1%	(5)	-21%	-1%	0%
Химийн бүтээгдэхүүн	58	3%	57	2%	2	3%	0%	0%
Даавуу, утас, арьс, савхин эдлэл	9	0%	9	0%	0	2%	0%	0%
Цахилгаан эрчим хүч	76	3%	69	2%	7	11%	2%	0%
Металлын хүдэр, баяжмал болон хаягдал	1	0%	0	0%	1	185%	0%	0%
Бусад аж үйлдвэрлэлийн зориулалтат	147	7%	197	6%	(50)	-25%	-14%	-2%
Нефтийн бүтээгдэхүүн	415	19%	651	21%	(236)	-36%		-7%
Дизель түнш	224	10%	368	12%	(143)	-39%	-22%	-6%
АИ-92, АИ-95	135	6%	179	6%	(44)	-25%	-7%	-1%
А-80 болон бусад	56	3%	104	3%	(48)	-46%	-7%	-2%
Бусад	17	1%	10	0%	6	-46%		0%
Нийт дүн	2 209		3 148		(939)	-29.8%		

% - Бүтэцийн өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to the growth)
% 2 - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to the growth)

Дүрслэл 6. Нийт импортын задаргаа /3 сарын гулсах дундаж/

Дүрслэл 7. Хэрэглээний импортын хандлага /3 сарын гулсах дундаж/

Дүрслэл 8. Нефтийн бүтээгдэхүүний импорт, хилийн дундаж үнэ

